

VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDO

VÆRNSFÆLLES FORSVARSKOMMANDOS REDEGØRELSE VEDRØRENDE FORSVARETS KONTAKT TIL SIKKERHEDSFIRMAET BLACKWATER

RESUME

Forsvaret har gennemført en omfattende intern informationsindhentning i relation til at kunne redegøre for kontakten til sikkerhedsfirmaet Blackwater i Irak. Der er gennemført mere end 10 omfattende søgninger i Forsvarets elektroniske arkiver og der er modtaget 79 besvarelser fra nøglepersoner, der har været udsendt til Irak i perioden. Det er opfattelsen, at der er etableret et bredt grundlag for redegørelsen. I forbindelse med udarbejdelse af denne redegørelse er der fremkommet enkelte nye oplysninger.

Kendskabet til og detaljeringsgraden af Forsvarets relation til Blackwater og øvrige aktører i Irak er løbende blevet udbygget i takt med den udvidede gennemgang og –læsning af Forsvarets informationer. Forsvarets bidrag til besvarelse af spørgsmål og til samråd er løbende søgt besvaret på grundlag af det til enhver tidspunkt foreliggende materiale. I forbindelse med Forsvarets bidrag til samrådspørgsmål i slutningen af 2015, blev der ikke foretaget en tilstrækkelig differentiering af to forskellige personbeskyttelsesbidrag i Bagdad. Udsendelse af PT-NTM var kendt i såvel Forsvarsministeriet som Værnsfælles Forsvarskommando men kontakten mellem PT-NTM og Blackwater var ikke erkendt i forbindelse med udtalelsen af 6. november 2015.

Danmark havde fra 2003 – 2011 mere end 6.000 danske soldater udstationeret i Irak, herunder i Bagdad og Basra. I 2006 havde Blackwater mere end 1.200 mand, otte helikoptere samt et fastvinget fly engageret på sikkerhedsområdet i Irak, mens Forsvaret til sammenligning havde et tilsvarende antal udsendte forskellige steder i landet. Forsvaret kan derfor ikke afvise, at der har været yderligere kontakt mellem Blackwater og Forsvarets personel end den rapporterede til nationale myndigheder på daværende tidspunkt eller som er fremskaffet sidenhen.

Det skal bemærkes, at danske soldaters kontakt med Blackwater og lignende aktører – blandt andet på grund af kontraheringsforholdet til det amerikanske udenrigsministerium – er gennemført uden tanke eller bevidsthed om, at koordinationen og kommunikationen med et privat sikkerhedsfirma overhovedet kunne være problematisk. Særligt i lyset af de opgaver, som disse firmaer var antaget til at udføre af det officielle USA.

Et fuldstændigt udtømmende og absolut billede af kontakten til Blackwater og øvrige aktører i Irak foretaget af de danske soldater i Irak vil derfor ikke kunne gengives.

Dato: 28. april 2016
Sagsnr.: 2016/003413
Dok.nr.: 531791
Tillæg: Ingen
Bilag: Ingen
Sagsbeh.: VFK-O-J1-102

Værnsfælles
Forsvarskommando

Starttidspunktet for Forsvarets kontakt med Blackwater i Irak er med sandsynlighed en ukendt dato medio 2004.

Samlet set er der fortsat ingen oplysninger, der peger på, at der har været et formaliseret samarbejde mellem Forsvaret og Blackwater i Irak. Der har ved PT-Bagdad - og i en kort periode ved PT-NTM - været tale om et uformelt samarbejde omkring indsættelse af en hurtig reaktionsstyrke samt løbende kommunikation og koordination af sikkerhedssituationen i Bagdad med Blackwater via *Regional Security Office* på den amerikanske ambassade. Det kan ikke fastslås med sikkerhed, om Blackwater var til stede i Basra-området eller om der var tale om andre civile sikkerhedsfirmaer. Kontakten til Blackwater i Basra-området i det sydlige Irak har i givet fald været sporadisk og usystematisk.

Forsvarets styrker og enkeltpersoner har i forbindelse med deres deployering til Irak støttet blandt andre Udenrigsministeriet under vanskelige og farlige forhold. De danske styrker har søgt at tilvejebringe det bedste grundlag for at øge sikkerheden og overlevelsessevne for blandt andre det diplomatiske personale ved at kommunikere og koordinere med alle relevante aktører i Irak.

OPGAVE

1. Denne redegørelse skal belyse følgende forhold:

- Forsvarets kontakter med Blackwater i Irak.
- Baggrunden for, at de nu fremkomne oplysninger ikke er fremgået af tidligere bidrag fra Værnsfælles Forsvarskommando til brug for besvarelser af spørgsmål fra Folketinget.
- Baggrunden for, at kontakten til Blackwater fra personbeskyttelsesbidraget ved NATO træningsmission i 2005 ikke fremgik forud for samrådet den 15. december 2015.

SØGNING OG METODIK

2. Værnsfælles Forsvarskommandos kendskab til de danske styrkers detaljerede indsættelse i Irak i relation til Blackwater i perioden 2003 – 2011 baseres på følgende tre informationskilder:

- Et fuldt søgbart elektronisk arkiv.
- Et søgbart elektronisk arkiv, hvor der søges på metadata¹ (efter fremsøgning kræves der manuel gennemlæsning af det identificerede dokument).
- Interview af udsendt personel til Irak i perioden.

Forsvaret råder også over et fysisk arkiv i papirform, som blandt andet relaterer sig til Hærens internationale operationer, og hvor ca. 35 hyldemeter dokumenter stammer fra det danske kontingent (DANCON) i Irak. Ca. 2/3 af dette arkiv består af ind- og udgående skrivelser, der for langt størstedelen også befinder sig i de

¹ Vejledende data om et dokument, som enten tilføjles manuelt eller automatisk. Dette kan være dokumentets titel, type, forfatter, oprettelsesdato mv.

søgbare arkiver. Den sidste 1/3 omhandler dokumenter klassificeret som varia (diverse) og omhandler lokale dokumenter, der primært har været anvendt i missionsområdet. Eksempelvis CIMIC projekter, tolkekontrakter og TOC journaler. Dette arkiv er ikke anvendt som kildemateriale.

I forbindelse med informationsindsamling omkring udenlandske aktører i Irak er Forsvarets arkiver og interviews suppleret med brugen af internetbaserede kilder.

3. Forsvaret har foretaget journalisering og arkivering med udgangspunkt i arkivlovens krav. Der er i perioden 2003 – 2011 anvendt to forskellige elektroniske sags- og dokumenthåndteringsprogrammer:

- Doculive²: anvendt fra 1993 indtil gradvis (myndighedsvis) udfasning i 2007 – 2008.
- Captia: anvendt siden Doculive blev udfaset. Systemet blev taget i brug ved alle myndigheder medio 2008 og anvendes fortsat.

Begge systemer giver mulighed for at journalisere dokumenter i sagsgrupper og ved hjælp af facetter samt fremsøge dokumenter via såvel metadata som ved fritekstsøgning. Der kan søges på sager, dokumenter og adressater³.

Det er i disse elektroniske arkiver, hvorfra Værnsfælles Forsvarskommando har fremskaffet hovedparten af sin viden, forståelse og indsigt i forbindelse med udfærdigelse af redegørelser om eksempelvis operative forhold og aktiviteter i Irak i 2003 – 2011. De elektroniske arkiver udgøres af i alt ca. 7,7 mio. dokumenter⁴.

Kendskab til de relevante søgeord – eller mangel på samme – udgør den første udfordring i forhold til at tilvejebringe den relevante og nødvendige information om et givent emne. Dette kendskab er successivt blevet opbygget. Den anden udfordring består i at gennemlæse den tilvejebragte elektroniske information med henblik på at filtrere de relevante og irrelevante dokumenter fra hinanden.

Et eksempel på disse udfordringer i forhold til at tilvejebringe al rådig og relevant dokumentation er i forbindelse med den tidligere omtalte rapportering fra PT-NTM af 9. maj 2005⁵. Denne rapportering blev først tilvejebragt i efteråret 2015, hvor der blev anvendt ikke tidligere erkendte relevante søgeord til søgning i det elektroniske arkiv. Denne elektroniske søgning resulterede i mere end 4.000 dokumenter, som ved yderligere tidskrævende sagsbehandling resulterede i fundet af PT-NTM rapporteringen af 9. maj 2005. Ligeledes kan fremhæves den seneste søgning i forbindelse med PT-Basra i marts 2016, hvilket resulterede i mere end 5.000 dokumenter, som er gennemlæst og behandlet.

Forsvaret har i 2014 til 2016 anvendt følgende søgninger og søgeord til at belyse sagen:

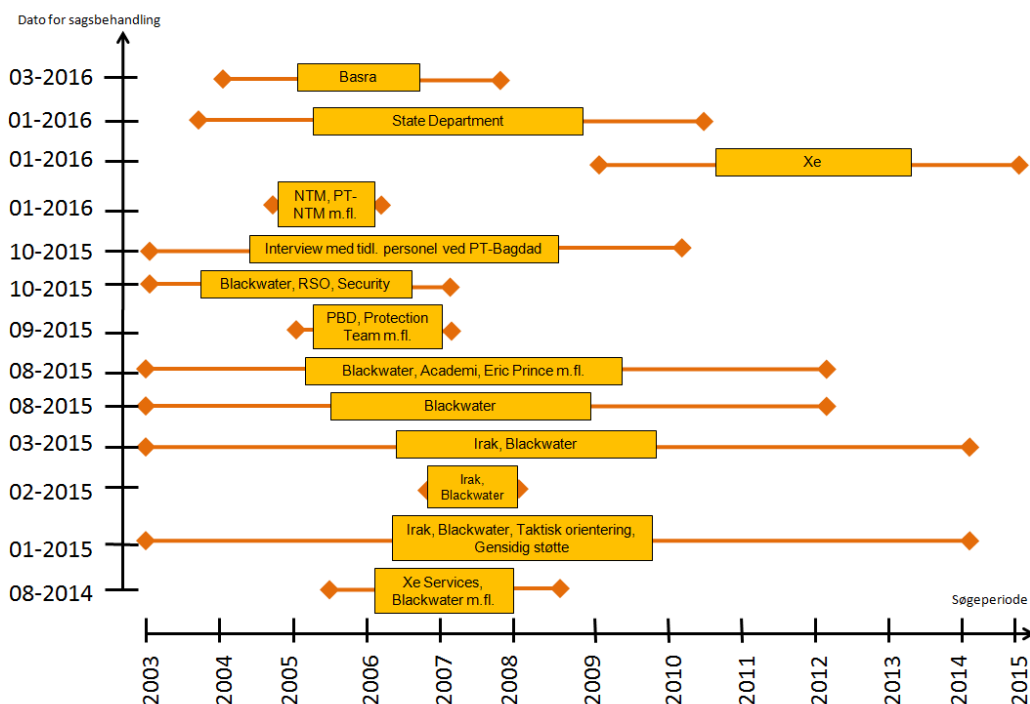
² I dag omtalt som Forsvarets Historiske Arkiv (FHA).

³ Skrivelse til Irak- & Afghanistankommissionen samt FMN, 21. maj 2014.

⁴ Opgørelse af antal dokumenter i de elektroniske systemer (FHA & Captia).

⁵ PT-NTM, Rapportering, 2. – 9. maj 2005.

Oversigt vedr. historiske søgninger i Forsvarets elektroniske arkiv relaterende til Blackwater

4. I et af arkiverne er der kun en begrænset søgbarhed, idet dokumenter kun kan fremsøges ved brug af metadata. Dette betyder, at det ikke er muligt at søge i hele dokumentets indhold. Søgning er i stedet begrænset til overordnet information, såsom dokumentets titel eller oprettelsesdato. Søgning i selve dokumentets indhold kræver, at dokumentet gennemlæses manuelt efter at have været fremsøgt i fysisk arkiv, hvor dokumenterne er arkiveret i papirform.

5. Der er i forbindelse med denne redegørelse modtaget 79 besvarelser fra tidligere udsendte soldater med henblik på at afdække Forsvarets relation til Blackwater i Irak⁶ ⁷. Disse interviews involverer nøglepersoner fra PT-Bagdad, PT-NTM, PT-Basra, bataljons-, stabs- og underafdelingschefer samt chefer for operationssektioner, der gjorde tjeneste i Irak i perioden 2003-2010. De gennemførte interviews har til formål at afdække art, omfang, tid og formål af kommunikationen og koordinationen med Blackwater i Irak.

6. Ved søgningerne i Forsvarets elektroniske arkiver, samt en udvidelse af antallet af interviewede udsendte nøglepersoner, er det opfattelsen, at der er etableret et bredt grundlag for redegørelsen. Dette grundlag omfatter de 13 søgninger i perioden 2014-2016 samt 79 skriftlige besvarelser.

7. Kendskabet til og detaljeringsgraden af Forsvarets relation til Blackwater og øvrige aktører i Irak er således løbende blevet udbygget i takt med den udvidede

⁶ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

⁷ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-NTM, PT-Basra og DANCON.

gennemgang og gennemlæsning af Forsvarets mulige informationskilder inden for dette emneområde. Det gælder i relation til besvarelse af spørgsmål samt bidrag til samråd og tillige denne redegørelse.

RAMME FOR FORSVARETS VIRKE I IRAK

7. I 2003 blev det ved beslutningsforlag B 118 af 18. marts 2003 i Folketinget besluttet, at Danmark skulle indgå med danske styrker i en multinational styrke i Irak. Beslutningsforlag B 118 med titlen: "Forslag til folketingsbeslutning om dansk militær deltagelse i en multinational indsats i Irak havde følgende indhold: *"Folketinget meddeler sit samtykke til, at danske militære styrker stilles til rådighed for en multinational indsats i Irak."*

Den 2. maj 2003 erklærede den daværende amerikanske præsident, George W. Bush, krigshandlingerne i Irak for afsluttet, hvorefter der blev iværksat en omfattende plan for militær, civil og diplomatisk genopretning af Irak.

I forlængelse af B 118 vedtog Folketinget den 15. maj 2003 beslutningsforlag B 165 om dansk deltagelse i en multinational sikkerhedsstyrke i Irak på op til 380 personer. Denne styrke blev øget yderligere den 10. oktober 2003, hvor Folketinget vedtog beslutningsforlag B 1 vedrørende forøgelse af den danske styrke i Irak med 90 personer samt 10 personer til beskyttelse af Udenrigsministeriets udsendte i Bagdad og Basra. Den samlede danske styrke i Irak var på dette tidspunkt på 510 personer⁸.

8. Som et led i den diplomatiske genopretning af Irak blev der i Bagdad i 2003 oprettet en række udenlandske ambassader om end sikkerhedssituationen umiddelbart efter krigen fortsat var særdeles kritisk. Til imødegåelse af denne kritiske sikkerhedssituation blev der fra både amerikansk og dansk side etableret en række nationale sikkerhedstiltag, som skulle fremme sikkerheden på respektive ambassader og repræsentationer samt det diplomatiske virke i blandt andet Bagdad.

9. Det amerikanske udenrigsministeriums *Bureau of Diplomatic Security* er globalt ansvarlig for sikkerheden af USAs ambassader og konsulater. *Bureau of Diplomatic Security* opretholder denne sikkerhed fra et antal *Regional Security Offices*, som varetager personel-, bygnings- og informationssikkerhed i tilknytning til de amerikanske, diplomatiske installationer⁹. Der blev også oprettet et *Regional Security Offices* efter Irak-krigen i 2003 på den amerikanske ambassade i Bagdad, hvor det generelle sikkerhedsbehov dog afstedkom behov for en langt større sikkerhedsorganisation i Bagdad end *Bureau of Diplomatic Security* umiddelbart kunne imødekomme. Dette sikkerhedsbehov medførte blandt andet kontraheringen af et antal civile sikkerhedsfirmaer i regi af det amerikanske udenrigsministerium. Altså firmaer, som skulle udføre funktioner og aktiviteter på vegne de amerikanske myndigheder, som et led i den amerikanske tilstedeværelse i Irak. Ét af disse sikkerhedsfirmaer var Blackwater, som var kontraheret af det

⁸ FSV nyheder, 17. marts 2006.

⁹ United States Department of State. www.state.gov/m/ds.

amerikanske udenrigsministerium med henblik på at drive *Regional Security Office* på den amerikanske ambassade i Bagdad i perioden juni 2004 til januar 2009¹⁰.

Slutdatoen blev fastsat efter den irakiske regerings melding om ikke at tillade en forlængelse af ophold for Blackwater-ansatte i Irak som følge af skudepisoden af 16. september 2007, hvor 17 civile irakere blev dræbt af Blackwater ansatte på *Nisour Square* i Bagdad¹¹. Den præcise exit-dato for Blackwater er dog ukendt. Der er ved interview af medarbejder ved PT-Bagdad fastslået, at Blackwater ikke længere var på den amerikanske ambassade i efteråret 2009¹². Der er også indikation på, at der har været et *United States Regional Embassy Office Basra* på Basra Palace. Der er dog ikke fundet information, som kan bekræfte, om det er Blackwater, som har haft ansvaret for driften af dette kontor, eller om det er et andet civilt sikkerhedsfirma, alternativt State Department selv.

Kontraheringsforholdet mellem det amerikanske udenrigsministerium og Blackwater forholder de amerikanske myndigheder sig officielt til, idet "US Department of State" den 8. februar 2016 på deres hjemmeside minder en Blackwater-ansat, som blev dræbt i Bagdad i juli 2009¹³. Det understreger, at *Regional Security Office* blev anset og behandlet som en amerikansk myndighed på den amerikanske ambassade, og ikke som en civil organisation bestående af sikkerhedsfolk fra Blackwater.

FORSVARETS VIRKSOMHED I BAGDAD-OMRÅDET

10. Det danske udenrigsministerium oprettede efter Irak-krigen i 2003 en diplomatisk repræsentation i Bagdad, hvortil Forsvaret blev anmodet om at støtte med henblik på etablering af den fysiske sikkerhed af det diplomatiske personel jf. beslutningsforslag B 1 af 10. oktober 2003. Det første danske Protection Team Bagdad (PT-Bagdad) til den danske repræsentation i Bagdad blev opstillet af Jægerkorpset og udsendt november 2003. PT-Bagdad blev hjemtaget i oktober 2010¹⁴.

11. De danske styrker i Bagdad – herunder blandt andet PT-Bagdad – har påviseligt været i kontakt med Blackwater i rammen af *Regional Security Office* på den amerikanske ambassade i Bagdad så tidligt som januar 2005¹⁵. Kontakten har i henhold til den rådige information udelukkende involveret koordination og udveksling af oplysninger om de militære enheders og civile sikkerhedsfirmaers tilstedeværelse, erfaringer og rolle i Bagdad. Der er ikke fremkommet oplysninger om konkret taktisk støtte på baggrund af hændelser i Bagdad¹⁶. Der er heller ikke

¹⁰ United States Department of State, Rapport, juni 2009, s. 8-9.

¹¹ New York Times, Artikel, 29. januar 2009.

¹² Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

¹³ United States Department of State, Minde om dræbt Blackwater-ansat.

¹⁴ FPS personellister.

¹⁵ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

¹⁶ Et interview omtaler en dansk diplomats deltagelse i et møde som rådgiver for en irakisk minister, hvor Blackwater stod for sikkerheden og hvor PT-Bagdad derfor også var til stede. Ved koordination på stedet blev PT-Bagdad anmodet om midlertidig støtte til eventuel behandling af sårede.

fremkommet oplysninger om gennemførelse af konkret samtræning eller samkørsel i Bagdad mellem PT-Bagdad og Blackwater¹⁷.

Der blev på taktisk niveau i oktober 2007 fremført et ønske om et formaliseret samarbejde i forhold til støtte fra den hurtige reaktionsstyrke ved *Regional Security Office*¹⁸, som blev drevet af Blackwater. Dette ønske blev afvist ved den amerikanske ambassade i oktober 2007, hvortil den danske ambassadør havde rettet henvendelse¹⁹. Formelt samarbejde blev således afvist fra amerikansk side. Der er ikke fremkommet oplysninger om, at der siden skulle være forsøgt at etablere et formelt samarbejde.

Som omtalt i Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 86 blev Forsvarskommandoen orienteret om det uformelle samarbejde den 31. oktober 2007 af Hærens Operative Kommando²⁰, og Forsvarsministeriet blev orienteret den 9. november 2007²¹ og den 11. december 2007²² af Forsvarskommandoen. Forsvarsministeriet godkendte i januar 2008, at et eventuelt behov for assistance i nødsituationer til PT-Bagdad skulle ydes i rammen af koalitionen med amerikanerne i Irak²³.

12. Forsvaret har tidligere – i forbindelse med Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 29, 73 og 354 – angivet, at danske styrker i Bagdad har foretaget ”taktisk koordinering og gensidig støtte”, hvilket henviser til sikkerhedsstrukturen i Bagdad, hvor *Regional Security Office* på den amerikanske ambassade var en af de få myndigheder, som kunne tilvejebringe en hurtig reaktionsstyrke i det indre Bagdad. De danske styrker i Bagdad – herunder PT-Bagdad – havde brug for at kunne tilkalde en hurtig reaktionsstyrke i forbindelse med den operative indsættelse. Der er fortsat ikke fundet oplysninger om konkrete episoder, hvor den uformelle aftale har fundet anvendelse. Der har dog været en uformel forståelse i forhold til den hurtige reaktionsstyrke, hvor der kunne ydes gensidig støtte, såfremt der er et akut behov herfor. I forbindelse med besvarelse af et spørgsmål vedrørende eventuelt uddannelsessamarbejde med Blackwater er der også indikationer på denne uformelle forståelse²⁴. Tidligere medarbejder ved PT-Bagdad bekræfter denne *gentleman agreement* omkring den hurtige reaktionsstyrke, men anfører også, at denne uformelle aftale havde en mere psykologisk end reel effekt. Udfordringen med Blackwater i Bagdad var angiveligt, at de anså alle som potentielle fjender – herunder også andre personbeskyttelsesbidrag²⁵. Netop derfor var der et konkret og nødvendigt behov for kommunikation og koordination med Blackwater med henblik på at minimere risikoen for gensidig beskydning i forbindelse med den operative indsættelse i Bagdad. Dette forhold omkring kommunikationsbehovet forstærkes af en konkret rapportering fra PT-Bagdad i januar

¹⁷ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

¹⁸ PT-Bagdad, Rapportering, 30. september – 7. oktober 2007, pkt. 3.1.

¹⁹ Mail fra den amerikanske til den danske ambassadør i Irak, 25. oktober 2007.

²⁰ Skrivelse fra HOK til FKO, 31. oktober 2007.

²¹ Skrivelse fra FKO til FMN, 9. november 2007.

²² Skrivelse fra FKO til FMN, 11. december 2007.

²³ Skrivelse fra FMN til FKO, 31. januar 2008.

²⁴ Mail fra SOK til FKO, 15. august 2014.

²⁵ Interview med tidligere medarbejder ved PT-Bagdad.

2007, hvor risikoen for beskydning mellem allierede styrker i Bagdad – særligt om natten – var en umiddelbar problemstilling, som de danske styrker skulle forholde sig til²⁶.

Denne udlægning vedrørende en uformel forståelse i forhold til den hurtige reaktionsstyrke i Bagdad er omtalt i Værnsfælles Forsvarskommandos bidrag til besvarelser af:

- Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 73: *"...dateres til 2007, hvor danske enheder lokalt traf en uformel aftale om støtte fra Regional Security Office, som blev drevet af Blackwater. Denne uformelle aftale om støtte omfattede eventuel indsættelse af en Quick Reaction Force fra Regional Security Office til støtte for danske enheder..."*
- Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 354: *"Forsvaret har efter de foreliggende oplysninger generelt ikke haft og har fortsat ikke samarbejdsaftaler med Blackwater. Forsvaret er gennem samarbejdet med koalitions partnere i Irak kommet i berøring med Blackwater og har herunder foretaget taktisk koordination og gensidig støtte i operationsområdet."*
- Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 29: *"...der i 2007 fandt et uformelt samarbejde sted med Blackwater via Multinational Force Tactical Operations Center, som er blevet gennemført lokalt i Bagdad. Dette uformelle samarbejde bestod af "taktisk koordinering" og "gensidig støtte" i tilfælde af akutte sikkerhedssituationer."*
- Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 85: *"Værnsfælles Forsvarskommando har ingen oplysninger om en egentlig dato for etablering af det uformelle samarbejde med Regional Security Office, som blev drevet af Blackwater, i Bagdad."*

13. Det blev i efteråret 2015 ved yderligere søgning i Forsvarets arkiver fra perioden 2003 – 2006 erkendt, at der blev hjemsendt rapportering af 9. maj 2005 vedrørende koordination mellem danske styrker i Bagdad og *Regional Security Office*²⁷. Denne rapportering er udfærdiget af personbeskyttelsesbidraget ved NATO Training Mission, Iraq (PT-NTM), som bestod af syv soldater og havde til opgave at varetage sikkerheden af en dansk general udsendt til NATO Training Mission, Iraq²⁸ i en seks måneders periode.

PT-NTM var opstillet af Jægerkorpset og deployeret til Bagdad fra den 26. januar 2005²⁹ til den 28. juli 2005³⁰. PT-NTM relationer til *Regional Security Office* og øvrige aktører i Bagdad har med overvejende sandsynlighed været de samme som PT-Bagdad. Dette skyldes, at PT-NTM i henhold til Hærens Operative Kommandos iværksættelsesbefaling af 26. januar 2005 pålægges at *i direkte koordination med FE*³¹ og *PT-Bagdad etablere et relevant efterretningsbillede*³².

²⁶ PT-Bagdad, Rapportering, 3. – 10. januar 2005, pkt. 3.

²⁷ PT-NTM, Rapportering, 2. – 9. maj 2005.

²⁸ HOK endelige iværksættelsesbefaling for PT-NTM, 26. januar 2005.

²⁹ PT-NTM, Rapportering, 26. januar 2005.

³⁰ PT-NTM, Rapportering, 26. juni – 1. august 2005.

³¹ Forsvarets Efterretningstjeneste.

Henset til at både PT-Bagdad og PT-NTM var opstillet af specialstyrker, samt at Jægerkorpset netop havde overdraget opgaven for PT-Bagdad til Frømandskorpset, vurderes det overvejende sandsynligt, at PT-NTM har haft samme relationer og kontakt til *Regional Security Office* som PT-Bagdad³³.

14. Forsvaret har i forbindelse med udtalelse til samrådsspørgsmål om Forsvarets relation til Blackwater i Irak af 6. november 2015³⁴ ikke været tilstrækkelig eksplicit i forhold til, at den ovenfor omtalte rapportering af 9. maj 2005 var udfærdiget af en anden enhed end PT-Bagdad. Dette skyldtes, at PT-NTM på syv mand var udsendt i en tidsbegrænset periode i tæt tilknytning til det allerede eksisterende PT-Bagdad på den danske repræsentation. Derudover blev PT-NTM pålagt at koordinere indhentningen af relevant efterretningsbillede med det allerede udsendte PT-Bagdad opstillet af en anden specialstyrkeenhed³⁵. Om end der ikke er fundet dokumentation af et egentligt samarbejde mellem PT-Bagdad og PT-NTM, er der dog konstateret logistik koordination i forhold til reservedele til køretøjer³⁶. Dette indikerer samordning af aktiviteter – herunder mulig mødevirksomhed ved *Regional Security Office* – om end denne mødevirksomhed ikke er rapporteret i den tilsvarende rapporteringsperiode for PT-Bagdad³⁷. Da Forsvarets udtalelse af 6. november 2015 til samrådsspørgsmål havde fokus på PT-Bagdad, blev der ikke foretaget en tilstrækkelig differentiering af de to forskellige personbeskyttelsesbidrag i Bagdad. Udsendelse af PT-NTM var kendt i såvel Forsvarsministeriet som Værnsfælles Forsvarskommando men kontakten mellem PT-NTM og Blackwater var ikke erkendt i forbindelse med udtalelsen af 6. november 2015.

15. Der er i forbindelse med interview af en tidligere medarbejder ved PT-Bagdad tilvejebragt oplysninger om en rekognoscering i en Blackwater-helikopter med deltagelse af dansk personel, der oplyst fandt sted ultimo 2008/primo 2009. Anmodningen om rekognosceringsstøtte i form af fotodækning af potentielle mødelokaliteter blev ifølge den interviewede fremsendt via de formelle, amerikanske kanaler. Anmodningen udmøntede sig i, at dansk personel fra PT-Bagdad fik mulighed for at flyve ud med den helikopter, som de amerikanske myndigheder stillede til rådighed som følge af anmodningen³⁸. Måden, hvorpå helikopteren blev anmodet og rekvireret samt udmøntningen af rekognosceringen i praksis, vurderes i øvrigt inden for de retningslinjer, som udgik fra Forsvarsministeriet i januar 2008³⁹. Der er ikke i Forsvarets arkiver eller ved interviews fundet skriftligt dokumentation for anmodningen. Der er heller ikke fundet dokumentation for, at Forsvaret har foretaget betaling til Blackwater for denne støtte.

³² HOK endelige iværksættelsesbefaling for PT-NTM 26. januar 2005.

³³ HOK endelige iværksættelsesbefaling for PT-Bagdad, 11. januar 2005.

³⁴ Værnsfælles Forsvarskommandos udtalelse til besvarelse af samrådsspørgsmål om Forsvarets relation til Blackwater i Irak, 6. november 2015.

³⁵ HOK endelige iværksættelsesbefaling for PT-Bagdad, 11. januar 2005.

³⁶ PT-NTM, Rapportering, 2. – 9. maj 2005, pkt. 4.

³⁷ PT-Bagdad, Rapportering, 2. – 9. maj 2005.

³⁸ Interview med tidligere medarbejder ved PT-Bagdad.

³⁹ Skrivelse fra FMN til FKO, 31. januar 2008.

16. Ved kontakt til tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad er det konstateret, at kommunikationen og koordinationen med Blackwater har fundet sted fra primo januar 2005⁴⁰. Om end en tidligere kommunikation og koordination med Blackwater ikke har kunnet identificeres i den tilgængelige rapportering samt inddragelse af tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad, vurderes det muligt, at kontakten til *Regional Security Office* og Blackwater allerede blev initieret i andet halvår af 2004, hvor Blackwater i juni 2004 blev kontraheret til at drive *Regional Security Office* på den amerikanske ambassade⁴¹. Det skal desuden bemærkes, at én af de interviewede medarbejdere ved PT-Bagdad anfører, at "Blackwater" ikke blev nævnt ved navns nævnelse⁴², når der blev gennemført kommunikation og koordination på den amerikanske ambassade. Det understreger, at *Regional Security Office* blev anset og behandlet som en amerikansk myndighed på den amerikanske ambassade, og ikke som en civil organisation bestående af sikkerhedsfolk fra Blackwater.

FORSVARETS VIRKSOMHED I BASRA-OMRÅDET

17. I det sydlige Irak blev DANCON erklæret for operativt den 12. juni 2003⁴³ og hjemtaget ultimo juli 2007⁴⁴. Den danske styrke i Irak omfattede 510 personer i efteråret 2003⁴⁵. Opgaven for DANCON i Basra-området var at skabe sikkerhed for koalitionen i det tildelte ansvarsområde, at uddanne irakiske styrker og at støtte genopbygningen af det irakiske samfund. Sikkerheden søgtes - ofte under meget farlige og vanskelige vilkår - skabt ved militær patruljering, beskyttelse af personel og konvojer samt tilstedeværelse ved møder med lokale ledere om genopbygningsprojekter.

18. Udenrigsministeriet oprettede – ligesom i Bagdad – en diplomatisk repræsentation i Basra, hvortil Forsvaret også blev anmodet om at støtte med op til 10 soldater med henblik på etablering af den fysiske sikkerhed af det diplomatiske personel⁴⁶. Det første danske Protection Team Basra (PT-Basra) til den danske repræsentation i Basra blev opstillet og udsendt februar 2004⁴⁷. PT-Basra blev hjemtaget i maj 2007⁴⁸. Bidraget blev opstillet af hold fra alle værn.

19. Hvorvidt Blackwater var til stede i Basra-området er ikke til at fastslå med sikkerhed. Der er indikationer på, at det var andre civile sikkerhedsfirmaer, som havde kontrakt med de amerikanske myndigheder i Basra-området⁴⁹. Der er imidlertid også eksempler på, at danske udsendte erindringer at have været i kontakt med Blackwater i Basra-området. Kontakten til Blackwater i Basra-området har i givet fald været sporadisk og usystematisk. Kontakten til Blackwater ved DAN-

⁴⁰ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

⁴¹ United States Department of State, Rapport, juni 2009, s. 8-9.

⁴² Interview med tidligere medarbejder ved PT-Bagdad.

⁴³ FSV nyheder, 17. marts 2006.

⁴⁴ FSV nyheder, 31. juli 2007.

⁴⁵ FSV nyheder, 17. marts 2006.

⁴⁶ HOK videreførelsesbefaling for PT-Basra hold 6-8, 6. juli 2006.

⁴⁷ HOK iværksættelsesbefaling for PT-Basra, 11. februar 2004.

⁴⁸ PT-Basra, Rapportering, 24. april – 7. maj 2007.

⁴⁹ United States Department of State, Rapport, januar 2009, s. 11-12 og s. 23.

CON har på baggrund af interviews og oplysninger fra Hærens Operative Kommando⁵⁰ første gang været indledt i 2. halvår af 2004, mens kontakten mellem PT-Basra og civile sikkerhedsfirmaer blev startet medio 2004⁵¹. Kontakten mellem DANCON og Blackwater samt øvrige aktører havde dog fortrinsvis karakter af belæring af og instruks til blandt andet Blackwater frem for egentlig informationsudveksling. Denne belæring og instruks omfattede, hvorledes DANCON forventede at udefrakommende enheder – herunder Blackwater – opførte sig og anvendte deres våbenmagt i forbindelse med passage igennem det danske ansvarsområde⁵².

Det er vanskeligt at fastslå om der har været kontakt mellem PT-Basra og Blackwater. I flere af de ugentlige rapporteringer angives det, at PT-Basra blandt andet har indhentet efterretning fra ”*United States Regional Embassy Office Basra INTSUM*”⁵³, og at der har været et *Regional Security Office* på Basra Palace⁵⁴. Hvorvidt sådanne kontorer i Basra har været drevet af Blackwater kan ikke fastslås. Derudover er der eksempler på, at PT-Basra i visse perioder afholdt møder med ”efterretningsrelaterede ressourcepersoner” i Basra Palace, herunder amerikanske efterretningsceller⁵⁵. Tilhørsforholdet for disse efterretningsceller kan ikke identificeres.

KONKLUSION

20. Denne redegørelse skal belyse følgende forhold:

- Forsvarets kontakter med Blackwater i Irak.
- Baggrunden for, at de nu fremkomne oplysninger ikke er fremgået af tidligere bidrag fra Værnsfælles Forsvarskommando til brug for besvarelser af spørgsmål fra Folketinget.
- Baggrunden for, at kontakten til Blackwater fra personbeskyttelsesbidraget ved NATO træningsmission i 2005 ikke fremgik forud for samrådet den 15. december 2015.

21. Danmark havde fra 2003 – 2011 mere end 6.000 danske soldater udstationeret i Irak⁵⁶. De danske soldater opererede i Bagdad og Basra-områderne, hvor kompleksiteten og antallet af aktører var stor. I 2006 havde Blackwater mere end 1.200 mand, otte helikoptere samt et fastvinget fly engageret på sikkerhedsområdet i Irak⁵⁷, mens Forsvaret til sammenligning havde et tilsvarende antal udsendte forskellige steder i landet⁵⁸. Det samlede omfang af private sikkerhedsfolk

⁵⁰ HOK skrivelse, 15. august 2014.

⁵¹ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-NTM, PT-Basra og DANCON.

⁵² Interview af CH O/DANCON og CH/DANCON.

⁵³ PT-Basra, Rapportering, 3. – 9. april 2006, pkt. 4.1, 9. – 17. april 2006, pkt. 4.1, 18. – 23. april 2006, pkt. 4.1, 25. – 30. april 2006, pkt. 4.1, 2. maj 2006, pkt. B, 3. maj 2006, pkt. B og 5. maj – 7. maj 2006, pkt. B.

⁵⁴ PT-Basra, Rapportering, 16. – 23. januar 2006, pkt. 3.2, Dokumentside fra befaling (Ingen titel eller dato), øverst.

⁵⁵ PT-Basra, Rapportering, 3. september 2006, pkt. 6.

⁵⁶ Forsvarsministeriets Personalestyrelse, <http://forpers.dk/hr/Pages/Irak.aspx>.

⁵⁷ Forsvarsattachéen i Washington, Rapportering til FMN, 29. november 2006.

⁵⁸ Forsvarsministeriets Personalestyrelse.

i Irak i 2006 var i øvrigt mere end 20.000 personer⁵⁹. Forsvaret kan derfor ikke afvise, at der har været yderligere kontakt mellem Blackwater og Forsvarets personel end den kontakt og relation, som er rapporteret til nationale myndigheder på daværende tidspunkt eller som er fremskaffet af Forsvaret sidenhen. Det skal bemærkes, at danske soldaters kontakt med Blackwater og lignende aktører – blandt andet på grund af kontraheringsforholdet til det amerikanske udenrigsministerium – er gennemført uden tanke eller bevidsthed om, at koordinationen og kommunikationen med et privat sikkerhedsfirma overhovedet kunne være problematisk. Særligt i lyset af de opgaver, som disse firmaer var antaget til at udføre af det officielle USA.

Opfattelsen af Blackwater i relation til omdømme og ry har ændret sig over tid, herunder i særlig grad efter skudepisoden den 16. september 2007 på *Nisour Square* i Bagdad, hvor Blackwater-ansatte dræbte 17 civile irakere. Før denne episode i 2007 blev blandt andet Forsvarsministeriet orienteret af Forsvarsattachéen i Washington i 2006 om Blackwater samt de potentielle forretningsmuligheder i forhold til dansk forsvarsmaterielindustri⁶⁰. Det er Forsvarets vurdering, at der før 2007 var en generel positiv opfattelse af Blackwater og øvrige aktører, herunder særligt de aktører, der var kontraheret af øvrige allieredes officielle myndigheder. Efter skudepisoden i 2007 og termineringen af Blackwater-engagementet i Irak primo 2009, ændrer Blackwater navn til Xe Services i februar 2009 og sidenhen i december 2011 til Academi⁶¹.

Et fuldstændigt udtømmende og absolut billede af kontakten til Blackwater, og øvrige aktører i Irak foretaget af de danske soldater i Irak vil derfor ikke kunne gives.

22. Karakteren af den gennemførte kommunikation og koordination med *Regional Security Office* – drevet af Blackwater i Bagdad – og aktører i både Bagdad og Basra området var fortrinsvis udveksling af informationer i forhold til sikkerhedssituationen^{62 63}. Der blev eksempelvis udvekslet informationer om status på infrastruktur, oprørsstyrkers aktiviteter, taktikker, teknikker og procedurer. Derudover var fokus også på statistikker på IED-angreb⁶⁴, som blandt andet involverede hyppigheder, tidspunkter på dagen og typer og procedurer for anvendelse af IED. Der er indikationer på, at udvekslingen af informationer er foregået ikke kun mundtligt, men også skriftligt⁶⁵. De skriftlige produkter er ikke fundet i forbindelse med søgninger. Denne udveksling af informationer er i øvrigt i overensstemmelse med udtalelserne fra den tidligere efterretningsanalytiker i Blackwater, Michael Gilbert, i Radio24syv⁶⁶. Informationsudvekslingen gjorde de danske styrker især brug af i sine trusselsvurderinger forud for bevægelser i både Bagdad og Basra-

⁵⁹ EU, Rapport vedr. Private Security Companies, 13. december 2006.

⁶⁰ Forsvarsattachéen i Washington, Rapportering til FMN, 29. november 2006.

⁶¹ Forsvarsattachéen i Washington, Rapportering til FMN, 12. december 2011.

⁶² Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

⁶³ Interview med tidligere medarbejder ved PT-NTM, PT-Basra og DANCON.

⁶⁴ Improvised Explosive Device.

⁶⁵ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

⁶⁶ Interview med Blackwater-ansat i Radio24syv, 6. november 2015.

området med henblik på at maksimere enhedens overlevelsessevne. Hyppigheden af denne koordination med Blackwater i Basra-området er sporadisk og usystematisk⁶⁷, mens hyppigheden af koordinationen med *Regional Security Office* i Bagdad, drevet af Blackwater, var op til flere gange om ugen afhængig af de operative behov og indsættelser⁶⁸. Denne grad af koordination og informationsindhentning er omtalt i besvarelse af Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 31: *"Som et led i opretholdelsen af sikkerheden for de udsendte styrker taler Forsvaret løbende med alle relevante aktører i et missionsområde."*

I forhold til opfattelsen af formaliseringsgraden af samarbejdet henviser Værnsfælles Forsvarskommando til tidligere besvarelse af Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 30: *"Relationen var ikke baseret på en formaliseret, forpligtende aftale med Blackwater, hvorfor forholdet betragtes som uformelt"*. Værnsfælles Forsvarskommando betragter fortsat samarbejdet med Blackwater i Irak som værende uformelt, idet der hverken forelå en skriftlig eller mundtlig aftale med Blackwater om gensidigt forpligtende aktioner. Et forsøg på etablering af et formelt samarbejde var i øvrigt afvist af amerikanerne.

23. Samlet set er der fortsat ingen oplysninger, der peger på, at der har været et formaliseret samarbejde mellem Forsvaret og Blackwater i Irak. Der har ved PT-Bagdad - og i en kort periode ved PT-NTM - været tale om et uformelt samarbejde omkring indsættelse af en hurtig reaktionsstyrke samt løbende kommunikation og koordination af sikkerhedssituationen i Bagdad med Blackwater via *Regional Security Office* på den amerikanske ambassade. Dette forhold omkring brug af den hurtige reaktionsstyrke blev godkendt ved skrivelse fra Forsvarsministeriet af 31. januar 2008 på grundlag af, at det uformelle samarbejde foregik i rammen af koalitionen med amerikanerne i Irak⁶⁹. Der er ikke fundet indikationer på, at der har været foretaget betalinger til Blackwater i forbindelse med Forsvarets indsats i Irak i perioden.

Starttidspunktet for Forsvarets kontakt med Blackwater er sandsynligvis en ukendt dato medio 2004. Denne oplysning er baseret på skriftligt interview af tidligere udsendt personel til Irak.

24. Forsvarets udsendte styrker har i relation til Blackwater og øvrige aktører ageret i henhold til direktiver og bestemmelser. Forsvarets styrker og enkeltpersoner har i forbindelse med deres deployering til Irak – under komplicerede og vanskelige sikkerhedsforhold – støttet blandt andre Udenrigsministeriet. De danske styrker har i den forbindelse søgt at tilvejebringe det bedste grundlag for at gennemføre støtten med fokus på en kvalitativ opgaveløsning, sikkerhed og overlevelsessevne for det diplomatiske personale ved at kommunikere og koordinere med alle relevante aktører i Irak.

⁶⁷ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-NTM, PT-Basra og DANCON.

⁶⁸ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

⁶⁹ Skrivelse fra FMN til FKO, 31. januar 2008.

25. Baggrunden for, at Forsvarets bidrag til besvarelser af spørgsmål løbende bliver udbygget og kvalificeret skal ses i lyset af følgende forhold:

- Forsvarets arkiver er på en række områder vanskeligt tilgængelige og en udtømmende identificering af dokumenter med relation til et specifikt emneområde er ikke i alle tilfælde realistisk.
- Forsvarets virksomhed i Irak i relation til Blackwater ligger ca. 7-12 år tilbage i tiden, hvilket selvsagt øger usikkerheden om specielt de hukommelsesbaserede oplysninger.
- Kontakten til Blackwater var i perioden ikke udpeget som styringsinteressant, herunder var Blackwater blot en blandt mange aktører, som var officielle repræsentanter for de amerikanske myndigheder.
- Forsvarets virksomhed i Irak var i perioden præget af stor sikkerhedsmæssig kompleksitet og behov for kontakt til et stort antal aktører i både Bagdad- og Basra-området. Der har således ikke været fokus på selvstændig dokumentation af kontakten til Blackwater.
- Bidrag til FOU-, samrådsspørgsmål og øvrige spørgsmål fra Forsvarsministeriet udformes med fokus på at besvare det stillede spørgsmål. Der foretages således en vurdering af relevansen af foreliggende oplysninger. Der er dermed mulighed for, at en fravalgt oplysning til ét spørgsmål senere kan vise sig relevant for et andet spørgsmål uden det bliver nyttiggjort.

Kendskabet til og detaljeringsgraden af Forsvarets relation til Blackwater og øvrige aktører i Irak er således løbende blevet udbygget i takt med den udvidede gennemgang og –læsning af Forsvarets informationskilder. Forsvarets bidrag til besvarelse af spørgsmål og til samråd er løbende søgt besvaret på grundlag af det til enhver tidspunkt foreliggende materiale.

I forbindelse med Forsvarets bidrag til samrådsspørgsmål i slutningen af 2015, blev der ikke foretaget en tilstrækkelig differentiering af to forskellige personbeskyttelsesbidrag i Bagdad. Udsendelse af PT-NTM var kendt i såvel Forsvarsministeriet som Værnsfælles Forsvarskommando men kontakten mellem PT-NTM og Blackwater var ikke erkendt i forbindelse med udtalelsen af 6. november 2015.

26. Endelig og i forlængelse af Værnsfælles Forsvarskommandos bidrag til besvarelse af Forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 31 skal opmærksomheden henledes på, at Forsvaret også har haft kontakt med andre sikkerhedsfirmaer i Irak. Disse sikkerhedsfirmaer har blandt andre været:

- Triple Canopy
- AEGIS
- Olive Group
- Control Risk Group
- Global Security
- Hart
- ArmorGroup

Kontakterne har blandt andet omfattet koordination af skydebaner⁷⁰, uformel informationsudveksling om tid og sted for patruljevirkksomhed⁷¹, koordination af *Rules of Engagement* i dansk ansvarsområde⁷², samt *tracking* af enheders tilstedeværelse og position⁷³.

I forbindelse med den seneste søgning på dokumenter vedrørende PT-Basra fremgår yderligere civile sikkerhedsfirmaer, eksempelvis Erynis, Kellog Brown & Root (KBR), FCO, USPI, Edinburgh Risk og DynCorp.

ERFARINGER

27. Risikoen for, at der opstår ukorrektheder, eller at der ikke er tale om udtømmende oplysninger i forbindelse med Forsvarets bidrag til besvarelse af FOU- og samrådsspørgsmål er konstant til stede, idet viden og bidrag baseres på den til enhver tid foreliggende erkendte viden. Samtidig er det erfaringen, at der kan arbejdes videre med dels at forbedre forståelse af de stillede spørgsmål, dels at forbedre Forsvarets egne muligheder for at dokumentere aktiviteter mv.

28. Det er Forsvarets interne erfaring, at opfattelse af, hvorvidt et spørgsmål er besvaret fyldestgørende og korrekt kan være præget af det enkelte individs baggrund, erfaring og vinkling. Med udgangspunkt i denne erkendelse bør det overvejes, hvornår det vil være hensigtsmæssigt at søge supplerende forståelsesmæssig kvalificering af stillede spørgsmål eller begreber. Som eksempel på dette er der formentlig ikke en almen gyldig definition på begrebet "samarbejde" i relation til Forsvarets berøring med Blackwater. Dette centrale omdrejningspunkt i sagsbehandlingen af relationen til Blackwater har givet anledning til misforståelser.

Med udgangspunkt i ovenstående bør opgavestillingen tilgodese, at besvarelserne kan gøres så fyldestgørende som muligt. Er opgavestillingen ikke tilstrækkelig klar, må Forsvaret fremadrettet i forbindelse med bidrag til besvarelse af FOU- og samrådsspørgsmål i højere grad angive, hvad der lægges til grund for svaret. Værnsfælles Forsvarskommando udarbejder ofte bemærkninger i tilknytning til forslag til besvarelse af spørgsmål. Det kan eventuelt overvejes at medtage dele af bemærkningerne i selve besvarelsen.

29. Det er endvidere Forsvarets erfaring, at der er behov for, at udsendt personels og enheders mulighed for at dokumentere aktiviteter forbedres. Dette behov omfatter blandt andet muligheden for, at man direkte fra et missionsområde kan arbejde uhindret og fleksibelt med Forsvaret elektroniske sagsbehandlingsværktøjer mv., herunder både klassificerede og uklassificerede systemer. Adgang hertil vil indebære, at der ikke opbygges vanskeligt tilgængelige fysiske papirarkiver ved de enkelte missioner. Dette vil efter Værnsfælles Forsvarskommandos vurdering øge muligheden for, at der kan gives mere komplette bidrag til besvarelse af stillede spørgsmål.

⁷⁰ Interview med tidligere medarbejder ved PT-Bagdad.

⁷¹ Interview med tidligere medarbejdere ved PT-Bagdad.

⁷² Interview af CH O/DANCON og CH/DANCON.

⁷³ Interview med tidligere medarbejder ved PT-Bagdad.